

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2015 – zakázka č. 2111 (pracoviště 01240, činnost 1210) – dvouletý projekt

Název projektu: Míra resilience u žáků a žákyň na 1. stupni základní školy

Specifikace řešitelského týmu:

Odpovědná řešitelka:

Mgr. Iva Křoustková Moravcová, Ph.D.

Studentky magisterského studia na PdF UHK:

Petra Slavíková, Iveta Ficnerová

Celková částka přidělené dotace: 70 000 (1.rok 18.400Kč, 2.rok 51.600 Kč)

Stručný popis postupu při řešení projektu

Cíl: Zjištění míry resilience u žákyň a žáků 4. ročníků základní školy. Zjištěná data byla porovnána s náhledem učitelky na míru resilience u daných žákyň a žáků. Cílem bylo rovněž porovnat míru resilience u žákyň a žáků běžné základní školy a školy výběrové. Další významná část výzkumu se zaměřila na dosaženou úroveň resilience u stejných dětí s odstupem jednoho roku.

Postup řešení: Realizovali jsme dotazníkové šetření zaměřené na zjištění míry resilience (příp. jednotlivých subkategorií resilience) u žákyň a žáků 4. ročníků ZŠ. Použit byl standardizovaný dotazník Resiliency scales for children and adolescents, a profile of personal strengths autorky S. Prince – Embury (2008) – dotazník přeložen do českého jazyka.

Dotazníky byly administrovány celkem 185 dětem, které navštěvují 4. třídu základní školy. Věk respondentů byl 9-10 let. V klasických základních školách jsme dotazník předložili celkem 93 respondentům, ve výběrových školách počtu 92 (z většiny se zde vzdělávají děti s vyšším studijním nadáním). Celkem dotazník vyplnilo 84 dívek a 101 chlapců. Pět dotazníků jsme kvůli chybám při jejich vyplnění nezařadili do statistického zpracování. U 17 dětí jsme testování opakovali s odstupem jednoho roku. Zároveň třídní učitelky u 50 náhodně vybraných dětí z klasických i výběrových základních škol vyplňovaly subtest MAS (Sense of mastery scale) tak, jak si myslí, že ho vyplní samy děti. Cílem byla možnost porovnat výsledky v subtestu MAS dítěte s náhledem učitelky na žáka. Získané údaje byly statisticky zpracovány.

Výsledky výzkumu

Pro statistické výpočty jsme z části pracovali s celkovým výsledkem testu, tedy s celkovou úrovní resilience (= psychická odolnost, označeno jako RES) a vulnerability (= zranitelnost, označeno zkratkou VUL). Některé výpočty jsme pro detailnější rozbor prováděli na jednotlivých subtestech MAS, REL a REA. Výsledky výzkumu budeme prezentovat dle dat vztahujících se k příslušné výzkumné otázce.

JAKÁ JE CELKOVÁ ÚROVEŇ RESILIENCE A VULNERABILITY U ŽÁKYŇ A ŽÁKŮ 4. ROČNÍKU ZŠ?

Představujeme zde celkové skóre profilu resilience (RES) v rámci testu Resiliency scales for children and adolescents. Testem se zjišťuje rovněž úroveň vulnerability (VUL). Z celkového počtu 185 respondentů bylo v testu RES 180 validních výsledků, v testu VUL 168. Připomínáme, že čím vyšší je hodnota aritmetického průměru, tím vyšší je resilience, příp. vulnerability. Aritmetický průměr RES u zkoumaných žáků a žáků navštěvujících 4. třídu ZŠ je 45,79 (sd=10,558), zatímco úroveň vulnerability dosahuje hodnoty aritmetického průměru 54,33 (sd=10,114).

NALEZNEME STATISTICKY VÝZNAMNÉ ROZDÍLY V PROMĚNNÝCH MAS, REL, REA V ZÁVISLOSTI NA POHLAVÍ?

Pro porovnání proměnných MAS, REL a REA v závislosti na pohlaví jsme použili Studentův t-test. U proměnné REA byl na hladině významnosti 0,05 zjištěn statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami (p-hodnota je rovna 0,038). U proměnných MAS a REL statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami zjištěn nebyl. Příslušné p-hodnoty jsou 0,524 pro MAS a 0,843 u subtestu REL. Při statistickém porovnání chlapců a dívek v proměnných RES a VUL pomocí dvouvýběrového t-testu nebyly nalezeny statisticky významné rozdíly. V proměnné RES $p = 0,766$; hladina významnosti 0,05, proměnná VUL dosahovala hodnoty $p = 0,088$; hladina významnosti 0,05.

EXISTUJE STATISTICKY VÝZNAMNÝ ROZDÍL V POROVNÁNÍ KLASICKÉ A VÝBĚROVÉ ŠKOLY V PROMĚNNÝCH RES A VUL?

Pro výpočet jsme použili Studentův t-test. V případě RES nebyl shledán statisticky významný rozdíl mezi žáky klasické a výběrové školy (p-hodnota 0,589). V případě VUL byl shledán statisticky významný rozdíl mezi žáky klasické a výběrové školy (p-hodnota 0,001). Existuje tedy předpoklad, že žáci a žákyně výběrové základní školy jsou méně emocionálně zranitelní než žákyně a žáci škol klasických. Směrodatná odchylka pro RES u klasické základní školy byla $sd = 9,402$, u výběrové $sd = 11,593$. U proměnné VUL byla směrodatná odchylka u klasické základní školy $sd = 9,213$ a u výběrové základní školy $sd = 10,239$.

EXISTUJE KORELACE MEZI SEBEHODNOCENÍM ŽÁKA/ŽÁKYNĚ A HODNOCENÍM UČITELKY V PROMĚNNÉ MAS?

Při použití Pearsonova koeficientu korelace vyšla hodnota 0,457. Této hodnotě odpovídá p-hodnota 0,001. Je možno konstatovat, že hodnota korelačního koeficientu je statisticky významná (hladina významnosti 1 %).

NALEZNEME STATISTICKY VÝZNAMNÉ ROZDÍLY V PROMĚNNÝCH RES A VUL U DĚTÍ TESTOVANÝCH STEJNÝM TESTEM S ODSTUPEM JEDNOHO ROKU?

V jedné z vybraných tříd proběhlo testování totožným testem s odstupem jednoho roku. Zajímá nás posun, který se objeví v rámci posttestového měření. V pretestovém měření dosáhly děti v proměnné RES hodnoty 49,222 (sd=8,486), v posttestovém měření 44,259 (sd=9,784). Na základě výsledků párového t testu lze tvrdit, že hodnota RES statisticky významně klesla a to z průměrného skóre na podprůměrné (p -hodnota 0,010; hladina významnosti 0,05). V případě proměnné VUL párový t-test neprokázal statisticky významné změny (p -hodnota 0,730; hladina významnosti 0,05).

Závěr:

Byl použit standardizovaný dotazník Resiliency scales for children and adolescents, a profile of personal strengths autorky S. Prince – Embury (2008). Z dostupných dat vyplývá, že vulnerabilita je u cílové skupiny řádově vyšší než připravenost k tomu zvládat náročné životní situace. U resilience se jedná o dolní hranici průměrné úrovně resilience, v případě vulnerability o horní hranici průměrného skóre. Žákyně a žáci navštěvující výběrovou základní školu mají větší schopnost (na rozdíl od žákyň a žáků z klasických základních škol) ovládat své emoce. U proměnné REA byl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami. Učitelky jsou schopné velmi přesně vystihnout úroveň resilience a vulnerability svých žákyň a žáků. Celková úroveň resilience v průběhu jednoho roku statisticky významně klesla z průměrného skóre na podprůměrné.

Na základě těchto zjištění se nabízí myšlenka prospěšnosti práce s dětským vnímáním vlastní úrovně resilience. Tato práce se snaží být jedním z příspěvků k trendu dát škole i jiný než stroze informativní rozměr. Je vhodné hledat možnosti působení školy na rozvoj resilience žákyň a žáků směrem k nižší zranitelnosti – nabízí se např. programy posilující schopnost využít osobnostní zdroje, programy na rozvoj sebepojetí atd., které jsou běžné v zahraničí.

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Výsledky budou prezentovány v rámci monografie s názvem „Škola jako zdroj resilience.“

Přehled realizovaných výdajů:

a) osobní náklady: 0 Kč

b) stipendia a jejich stručné zdůvodnění: 10 000 Kč

Petra Slavíková 5000 Kč, Iveta Ficnerová 5000 Kč – studentky se podílely na administraci dotazníků u žákyň a žáků na běžných základních školách, vyhodnocovaly výsledky dotazníkového šetření.

c) materiálové náklady: 57 024 Kč

- kancelářské potřeby 714 Kč

- externí disk 1767 Kč

- test Resiliency Scales for Children and Adolescents 5923 Kč

- spotřeba materiálu kancelářské DU 32 025

- spotřeba materiálu DHIM DU 5 313

- spotřeba materiálu ostatní DU 11 282

d) další provozní náklady a výdaje: 0 Kč

e) náklady nebo výdaje na služby: 3000 Kč

- odborný překlad testu resilience a manuálu: 3000 Kč (tedy 12 hodin práce na překladu)

f) doplňkové (režijní) náklady nebo výdaje: 0 Kč

g) cestovné a jeho stručné zdůvodnění: 0 Kč

Přečerpaných 24 Kč z celkového součtu jednotlivých položek uhradil ÚPPE.

Celkem realizované výdaje

70 000 Kč

Přílohy:

a) Výstup z i-magionu

Datum: 31.12.2015

Podpis odpovědné řešitelky